

Ilgalaikės Lietuvos paramos Ukrainai strategija

Rusijos agresija Ukrainoje tampa didžiausiu ilgalaikiu geopolitiniu iššūkiu ne tik Ukrainai, bet ir visai Europai, tuo pačiu ir Lietuvai. Maskva šiuo metu Ukrainoje įgyvendina savo ilgalaikę strategiją – karinėmis priemonėmis sukurti naują „išaldytą konfliktą“ Rytų Ukrainoje.

Keliant chaosą valstybėje siekiama svarbiausio tikslo – žlugdyti Ukrainą ekonomiškai ir finansiškai, neleisti jai reformuotis ir suartėti su Europos Sąjunga (ES), taip skatinant Ukrainos žmonių moralinį ir politinį nusivylimą.

Tą liudija ir Kremliaus desperatiškos pastangos, jei ne sukliudyti ES - Ukrainos Asociacijos sutarties ratifikavimą, tai bent pasiekti svarbios Asociacijos sutarties dalies – laisvos prekybos sutarties – įsigaliojimo atidėjimą (ką ir pavyko pasiekti). Tokiu būdu Maskva viliasi, kad išlošus laiko bus galima sukompromituoti Ukrainai reikalingas atlikti europines reformas, o tai ilgainiui leistų Rusijai susigrąžinti politinį dominavimą visoje Ukrainoje.

Iki šiol tiek Lietuva, tiek visas Vakarų pasaulis ieškojo diplomatinių būdų, įskaitant ir sankcijas, kaip sustabdyti Rusijos agresiją Ukrainoje. Šie veiksmai yra reikšmingi ir ilgainiui duoda vis didesnę rezultatą. Tačiau jų neužtenka norint parodyti Maskvai, jog jai nepavyks pasiekti savo esminio tikslo – ekonomiškai ir politiškai sužlugdyti Ukrainą.

Tam Vakarų bendruomenė, kartu su Lietuva, turi nedelsiant pradėti įgyvendinti ilgalaikę paramos Ukrainai strategiją, kuri apimtų tiek tiesioginės ekonominės bei karinės paramos aspektus, tiek ir paramą Ukrainos reformoms bei jos ilgalaikiams užsienio politikos tikslams – visavertei narystei ES.

Lietuva, būdama Vakarų bendruomenės nare, turi siekti, kad ši bendruomenė tokią pagalbos strategiją turėtų ir ją įgyvendintų. Tam pati Lietuva privalo paruošti savąją tokios ilgalaikės paramos Ukrainai strategiją. Jos pagrindinių nuostatų projektą mes parengėme ir teikiame Seimo Europos reikalų komitetui. Tikime, kad tai padės tolesnėse diskusijose, siekiant Seime rasti bendrą sutarimą dėl tokios strategijos poreikio bei turinio.

Pagrindinių strategijos nuostatų projektas

I. Parama Ukrainos saugumui

1. Aukšto rango karininkų rengimas Ukrainos kariuomenei. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje įsteigiama 30 vietų Ukrainos kariuomenės karininkų studijoms. Šių karininkų rengimui taip pat sudaroma partnerystės programa su geriausiomis Vakarų (JAV, Vokietijos) karo akademijomis.

2. Remiantis sėkminga Lietuvos patirtimi, kai Danijos kariškiai 1990-aisiais perteikė savo žinias Lietuvos kariškiams, mokomajame Lietuvos kariuomenės pulke Rukloje įgyvendinama didelės apimties mokymų programa Ukrainos kariškiams, tuo pačiu suteikiant jiems aprangą ir kitą reikalingą ekipuotę.

3. Lietuva priima kelis šimtus per konfliktą Rytų Ukrainoje nukentėjusių Ukrainos karių bei finansuoja jų gydymo ir reabilitacijos išlaidas.

4. Lietuva tiesiogiai aprūpina Ukrainos kariuomenę dideliais kiekiais reikalingos aprangos, karinių liemenių ir kitos ekipuotės bei kartu su NATO partneriais pagal išgales tiekia Ukrainai šaudmenis ir ginkluotę.

II. Parama Ukrainos reformoms

1. Lietuva pasiūlo Ukrainai „Paramos reformoms“ paketą, kuris susideda iš aiškaus reformų sąrašo, ekspertų paslaugų ir jų finansavimo sistemos (Lietuvos, ES, Pasaulio banko finansiniais resursais) ir reformų įgyvendinimo sistemos. Siūloma finansinė ir ekspertinė parama tokiose srityse, kur Lietuva turi reikalingos patirties ir žinių: valstybinių įmonių pertvarka, privatizacija, monopolijų reguliavimas, viešųjų pirkimų reforma, teisinės sistemos pertvarka, energetikos sistemų reforma, partijų veiklos finansavimo ir rinkimų kampanijų finansavimo reforma, skaidrios verslo aplinkos užtikrinimas bei kitos sritys.

2. Svarbiausiose reformų kryptyse įgyvendinama „Reformų dvynių“ programa, kurios formate Lietuvos institucijos, dirbančios reformų srityse, imasi globoti atitinkamas Ukrainos institucijas – į šalį siunčiami ekspertai, ilgomis stažuotėms Lietuvos institucijose priimami atitinkamų Ukrainos institucijų pareigūnai. Šiam tikslui Lietuvoje sukuriamas reikalingas institucinis pagrindas, užtikrinantis sklandų patirties ir žinių perdavimą Ukrainai įgyvendinant visą „Paramos reformoms“ paketą.

III. Parama ilgalaikiui Ukrainos modernios ateities kūrimui

1. Lietuva įsteigia 500 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) stipendijų, kurios yra skiriamos gabiems Ukrainos studentams studijuoti Lietuvos universitetuose bakalauro, magistro ir doktorantūros studijose.

2. Lietuva įgyvendina specialią „Jaunųjų lyderių ugdymo programą“, sudarydama galimybes jauniems Ukrainos profesionalams atlikti darbinę praktiką Lietuvos aukštųjų technologijų bei kitose inovatyviose įmonėse.

IV. Parama Ukrainai, išnaudojant Lietuvos narystę tarptautinėse organizacijose

1. Lietuva inicijuoja 2014-2020 metų ES biudžeto peržiūrą, siekiant, kad iš šiuo metu numatyto 1 000 mlrd. eurų biudžeto 3% būtų skirti naujo „Maršalo plano“ įgyvendinimui, taip sukuriant ne mažesnę kaip 30 mlrd. eurų finansinės paramos Ukrainai instrumentą.

2. Lietuva siekia, kad Latvijai pirmininkaujant ES nuo 2015 m. sausio 1 d., per Rytų Partnerystės programos susitikimą Rygoje, būtų paskelbtas aiškus įsipareigojimas, kad asocijuotoms Rytų partnerystės šalims (Ukrainai, Moldovai, Gruzijai) suteikiama oficiali narystės ES perspektyva.

3. Lietuva siūlo, kad artimiausiu metu būtų inicijuotas bevizis Ukrainos – ES kelionių režimas.

4. Lietuva pradeda derybas su Vakarų partneriais, kad būtų sukurtas tinkamas ir efektyvus tarptautinis mechanizmas Krymo okupacijos padarytos žalos Ukrainai registravimui ir apskaičiavimui. Tai sudarytų galimybę Ukrainai reikalauti, kad okupacinę žalą Rusija atlygintų.

4. Lietuvos pagrindinėms (tradicinėms) partijoms dalyvaujant ir tarpininkaujant sukurama bei plėtojama ilgalaikė partinės diplomatijos iniciatyva – valstybės biudžeto lėšomis finansuojama bendradarbiavimo platforma tarp Vakarų partijų bei Ukrainos politinių jėgų, siekiant konsoliduoti šalies politines partijas bei jas reformuoti pagal vakarietišką modelį. Ši iniciatyva turėtų funkcionuoti pagal Vakarų fondų (tokių kaip Vokietijos Konrad Adenauer, Friedrich Ebert ar Friedrich Naumann fondai) Lietuvoje ir kitose Vidurio Rytų Europos valstybėse sėkmingai pritaikytą bendradarbiavimo ir patirties perdavimo modelį.

A.Kubilius

A.Ažubalis

